مهراندیش، ندا؛ سلیمی بجستانی، حسین؛ اسمعیلی، معصومه (۱۳۹۸). مولفه های احساس تنهایی مرتبط با دوستان در دختران نوجوان: پژوهش پدیدار شناسی.
پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره، ۹(۱)، ۴۰-۲۵.
DOI: 10.22067/ijap.v9i1.73145

مولفه‌های احساس تنهایی مرتبط با دوستان در دختران نوجوان: پژوهش پدیدارشناسی

ندا مهراندیش[۱]، حسین سلیمی بجستانی[۲]، معصومه اسمعیلی[۳]

تاریخ دریافت: ۹۷/۳/۸ تاریخ پذیرش: ۹۸/۱/۳۱

چکیده
هدف: هدف پژوهش حاضر تعیین مولفه‌های احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در نوجوانان دختر بر اساس تجارب زیسته‌ی آنان است.
روش: پژوهش حاضر، از نوع کیفی و پدیدارشناسانه است. نمونه‌گیری به صورت هدفمند بود، به این صورت که ۱۳۵ پرسشنامه‌ی احساس تنهایی UCLA بر روی نوجوانان دختر با میانگین سنی ۱۶ سال اجرا شد و ۳۰ نفر از افرادی که نمرات بالای ۵۰ در احساس تنهایی داشتند به عنوان جامعه پژوهش انتخاب شدند. ابزار اصلی پژوهش مصاحبه بود، پس از ۱۵ مصاحبه و کدگذاری با استفاده از نظریه‌ی زمینه ای، داده ها به اشباع رسید.
یافته ها: مولفه‌های احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در دختران نوجوان به ترتیب عبارت بود از: ۱) احساس مورد پذیرش نبودن و عدم تعلق به گروه دوستی ۲) عدم آرامش و داشتن مرزهای سخت در ارتباط با دوستان ۳) کمیت و کیفیت پایین دوستی ۴) اهمیت ارزشیابی دوستان و همسالان ۵) زمینه‌های باز دارنده‌ی ارتباطی. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که سوگیری‌های شناختی مرتبط با رشد شناختی دوره‌ی نوجوانی و همچنین عواملی چون ناتوانی در برقراری ارتباط موثر با دوستان و عموماً بی اعتمادی است که انگیزه‌ی ارتباط مجدد را در نوجوانِ تنها تحت تاثیر قرار می‌دهد و باعث دور شدن هرچه بیشتر نوجوان از دوستان و پیشروی به سوی احساس تنهایی مزمن می‌گردد.
واژه های کلیدی: احساس تنهایی، دختران نوجوان، دوستان، تحقیق پدیدارشناسی.

۱. کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، n.mehrandish@yahoo.com
۲. دانشیار گروه مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، h.salimi.b@gmail.com
۳. دانشیار گروه مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی تهران

مقدمه

احساس تنهایی[1] یا فقدان درک روابط اجتماعی حمایتی، در سال‌های اخیر به عنوان یک متغیر کلیدی پیش‌بینی‌کننده‌ی سلامت، ظهور کرده است (Adam, Chyu, Hoyt, Doane, Bisjoly, Duncan, Chase-Landsdale & MacDade, 2011). تنهایی یکی از تجارب عمومی بشر و احساسی است که هر فرد کم و بیش آن را تجربه می‌کند(Bahramiyan, 2014). شیوع احساس تنهایی در دوره‌ی نوجوانی به اوج خود و بین ۷۰ تا ۸۰ درصد می‌رسد (Qualter, Vanhalst, Harris, Van Roekel, Lodder, Bangee, Maes, & Verhagen, 2015).

تضاد بین استقلال خود در نوجوان به عنوان واحدی منحصر به فرد از دیگران و افزایش نیاز به صمیمیت با آنان، ریسک احساس تنهایی را افزایش می‌دهد (Zhang, Gao, Fokkema, Alterman, & Liu, 2015). برای رسیدن به استقلال از والدین که یکی از مهم ترین وظایف رشدی دوره‌ی نوجوانی است، نوجوانان به طور قابل ملاحظه‌ای به همسالان خود وابسته می‌شوند (Putarek, & Kerestes, 2016). مولفه‌ای که در نوجوانی اهمیت زیادی دارد، جایگاه اجتماعی آنان در گروه همسالان است (LaFontana, & Cillessen, 2009). همچنین میزان پذیرش، صمیمیت و احساس محبوب بودن در گروه همسالان برای نوجوانان از اهمیت بالایی برخوردار است (Putarek, & Kerestes, 2016, Zimmer-Gembeck, Hunter & Pronk, 2007). مساله‌ی قابل توجه اینجاست که به نظر می‌آید رشد شناختی و مکانیسم‌های مرتبط با آن، نقش اساسی در ادراک، احساس و عملکرد نوجوان ایفا می‌کند.

نظریه‌ی رشد شناختی پیاژه بیان می‌کند که مرحله‌ی عملیات صوری در حدود ۱۱ سالگی آغاز می‌شود. نوجوانان در این مرحله توانایی تفکر انتزاعی، منظم و علمی را پرورش می‌دهند و برای تفکر، دیگر به اشیاء و رویدادهای عینی نیاز ندارند. به جای آن، آن‌ها می‌توانند از طریق تامل درونی به قواعد منطقی، تازه و کلی‌تری دست‌یابند (Berk, 2007, Translate by Seyed-Mohamadi, 2013). رشد شناختی در دوره‌ی نوجوانی عموماً همراه با تحریف‌های شناختی است (Williamson , & Molina, 2012). به طور مثال مهارت استدلال علمی در نوجوانان که عبارت است از توانایی آزمایش نظریه در برابر شواهد، می‌تواند در معرض سوگیری خودیاری قرار گیرد. نوجوانی که درگیر سوگیری خودیاری است، منطق را به طور موثرتری در مورد عقایدی به کار می‌گیرد که به آن ها شک دارد، نه عقایدی که طرفدار آن است (Berk,

1. Loneliness

2007, Translate by Seyed-Mohamadi, 2013). این بدین معناست که نوجوان از بین شواهد اجتماعی، شاهدی را در نظر می‌گیرد که از برداشت منفی او حمایت می‌کند.

به علاوه رشد مهارت شناختی خودآگاهی و تمرکز بر خود (خود محوری) باعث می‌شود که نوجوانان فکر کردن بیشتر در مورد خود را آغاز کنند، این تفکرات نیز در معرض دو تحریف شناختی تماشاگران خیالی و افسانه‌ی شخصی قرار دارند. نوجوانانی که درگیر تحریف شناختیِ تماشاگران خیالی هستند، تصور می‌کنند که در کانون توجه دیگران قرار دارند و تمام حرکات و رفتارهای آنان به وسیله‌ی اطرافیان در حال بررسی و ارزشیابی است. همچنین تحریف شناختی افسانه‌ی شخصی باعث می شود فکر کنند خاص و ویژه هستند و احساسات و عواطف آن ها از دیگران متفاوت و اغلب شدیدتر و هولناک‌تر است (Williamson & Molina, 2012). از آن جایی که احساس تنهایی یک تجربه‌ی ذهنی است (Galanaki, 2004)، به نظر می‌آید که فرایندهای شناختی می‌تواند در پیشروی نوجوان به سوی احساس تنهایی، نقش عمده‌ای داشته باشد.

با توجه به نظریه‌ی تکاملی تنهایی[۱]، احساس تنهایی معمولاً طبیعتی زودگذر دارد، زیرا ارتباطات بد و آزار دهنده در ارتباط با تنهایی، سبب ایجاد انگیزه در افراد برای ارتباط مجدد (RAM[۲]) با افراد دیگر می‌شود (Qualter & et al, 2015). با این حال، احساس تنهایی برای برخی افراد، تجربه‌ای طولانی مدت و دردناک است (Cacioppo, J. T., Cacioppo, S, Cole, Capitanio, Goossens, & Boomsma, 2015). به راستی چه چیزی باعث می‌شود احساس تنهایی برای افراد مختلف، تجربه‌ای کاملا متفاوت باشد؟ کالتر و همکاران (Qualter & et al, 2015) بیان می‌کنند که عامل تفاوت تنهایی گذرا از تنهایی مزمن، نحوه‌ی کارکرد مکانیسم انگیزه‌ی ارتباط مجدد (RAM) در طول دوره‌های رشدی است. مکانیسم RAM از سه مرحله‌ی اساسی تشکیل شده است، اولین جزء ادراک احساس بد و آزار دهنده‌ی تنهایی است که به افراد علامت می‌دهد که ارتباط با آن‌ها دچار اختلال شده یا در معرض خطر است، دومین جزء، آگاهی فرد از تنهایی خویش است که باعث فعال شدن فرایند ارتباط مجدد رفتاری و برداشت‌های اولیه از موقعیت اجتماعی می‌شود، سومین جزء، افزایش هوشیاری ضمنی و گوش به زنگی برای دریافت تهدیدهای اجتماعی است (Cacioppo & et al, 2015). تحریف‌های شناختی، باعث می‌شود مکانیسم انگیزه‌ی ارتباط مجدد (RAM) در نوجوان با اختلال مواجه شود و او را به سوی تنهایی مزمن سوق دهد. گرایش‌های شناختی منفی، RAM را در طول فرایند ارتباط مجدد

---

۱. نظریه‌ی تکاملی تنهایی بیان می‌دارد که احساس تنهایی در واقع یک تطابق بیولوژیکی است و یک پدیده‌ی منحصرا انسانی نیست. احساس تنهایی ساختاری علمی دارد که نشان دهنده‌ی مجموعه آمادگی‌های تطبیقی در پاسخ به اختلاف بین روابط اجتماعی مطلوب و روابط اجتماعی موجود فرد، به وجود می‌آید(Cacioppo and et al, 2015).

2. Re-affiliation Motive

شناختی تحت تاثیر قرار می‌دهد و منجر به این می‌شود که نشانه‌های اجتماعی مشاهده شده، به صورت متفی تفسیر شده و به جدایی هرچه بیشتر فرد از دیگران بیانجامد (Qualter & et al, 2015).

از سوی دیگر رشد عاطفی- اجتماعی نیز در نوجوانان که شامل توسعه‌ی روابط با دیگران، یادگیری هنجارها و آداب و رسوم اجتماعی است و توانایی فرد را برای شناسایی، درک و بیان احساساتش افزایش می‌دهد (Williamson & Molina, 2012)، همراه با شکل‌گیری هویت در نوجوان است. اریکسون (Erickson, 1950, 1980، به نقل از Ahadi & Jomehri, 2006) تعارض روانشناختی نوجوانی را هویت در برابر سردرگمی نقش نامید. افرادی که هویت تسلیم شده دارند، غالباً می‌ترسند که مبادا کسانی که برای محبت و عزت نفس به آن ها وابسته هستند، آن ها را طرد کنند. افرادی که دستخوش هویت پراکنده هستند، از لحاظ رشد هویت، کم‌ترین پختگی را دارند. آن‌ها معمولاً در برخورد با مسائل از روش شناختی پراکنده- دوری جو استفاده می‌کنند و از پرداختن به تصمیم‌گیری‌ها و مشکلات شخصی دوری می‌کنند (Berk, 2007, Translate by Seyed-Mohamadi, 2013).

برای نوجوانانِ تنها، موقعیت‌های ارتباطی از جمله موقعیت‌های دشواری است که با آن رو به رو هستند. به نظر می‌آید که نوجوانانِ تنها بین نیاز به صمیمیت و ترس از طرد شدن توسط دیگران، گرفتار شده اند و اگر دست خوش هویت پراکنده باشتد از برقراری ارتباط کناره‌گیری می‌کنند و این مساله می‌تواند آن‌ها را به سوی احساس تنهایی مزمن سوق دهد. نوجوانانی که هویت محکمی ندارند، در بزرگسالی نمی-توانند با دیگران صمیمی‌شوند، این در حالی است که نظرات دیگران نیز در شکل گیری یک خودِ مستقل در نوجوان تاثیرگذار است. در موقعیت‌های مختلف، نوجوان خود را با خودهای متفاوتی توصیف می‌کند. رشد خودپنداره در نوجوان- که مقدمه‌ی شکل‌گیری عزت نفس است- باعث می‌شود که مدام خودِ واقعی اش را با خودِ ایده‌آلی که در ذهن دارد مقایسه کند. نتیجه‌ی این ارزشیابی، احساس خوب بودن یا خوب نبودن خود است(Lotfabadi, 2011). عموماً همسالان از جمله دیگرانِ مهمی هستند که نوجوانان تحت تاثیر آن‌ها قرار دارند

دانش‌آموزان در مدرسه تحت تاثیر رفتار و حالات روانی دوستان همکلاسی خود قرار می گیرند(Renna, Grafova & Thakur, 2008).کینگ و داتو (King & Datu, 2017) بیان می‌کنند که حتی بهزیستی روانی یک دانش آموز با بهزیستی روانی سایر همکلاسی‌هایش مرتبط است. احساس تنهایی در دوره‌ی نوجوانی با انجام وظایف مهم رشدی در تعارض است (Cavanaugh , & Buehler, 2016) و افزایش شدید آن با کاهش کلی رضایت از زندگی، عملکرد ضعیف تحصیلی، سازگاری ضعیف، نرخ بالای ترک

تحصیل، عزت نفس پایین، اعتیاد به اینترنت (Zhang, 2015, Najafi, Salehin & Mohamadifar, 2016)، قربانی مزاحمت سایبری شدن و ارتکاب به آن (Brewer, G., &Kerslake, J, 2015) همراه است و همچنین عواقب جدی چون ایده‌ی خودکشی و اقدام به خودکشی را به همراه دارد (Lyks & Kemmelmeier, 2014).

پژوهش شریعتی، فضیلت پور و حسینچاری (Shariati, Fazilatpour & Hosseinchari, 2016) نشان می‌دهد که بین سبک دلبستگی ایمن به والدین و همسالان با احساس تنهایی، ارتباط معکوس وجود دارد. افراد دلبسته‌ی نا ایمن، خودپنداره‌ی منفی درباره‌ی خود و دیگران دارند که می‌تواند بر توانایی فرد در برقراری و گسترش روابط صمیمانه تاثیر بگذارد و منجر به احساس تنهایی در فرد شود. نتایج پژوهش احدی (Ahadi, 2009) نشان می‌دهد که بین سبک دلبستگی ایمن و احساس تنهایی رابطه‌ی منفی وجود دارد. همچنین بین سبک دلبستگی اجتنابی و احساس تنهایی رابطه‌ی منفی است. اما بین سبک دلبستگی مضطرب–دو سوگرا و احساس تنهایی رابطه‌ی مثبت به دست آمد. همچنین نادری، فیروز زاده پاشا و کارگر (Naderi, Firouzzade & Kargar, 2016) بیان می‌کنند که سبک دلبستگی و خودپنداره، پیش بینی کننده‌ی احساس تنهایی در دانش آموزان مقطع متوسطه ی دوم است. در تبیین احساس تنهایی بیش‌تر در افراد مضطرب–دو سو گرا در مقایسه با افراد اجتنابی، می‌توان چنین مطرح کرد که: الگوهای کارکرد درونی افراد مضطرب–دوسوگرا (مجذوب) از خود، منفی و از دیگران، مثبت است و برای حفظ خود–ارزشمندی(شایستگی) بسیار به تایید دیگران وابسته هستند، این امر می‌تواند با احساس تنهایی بیش‌تر در آن‌ها همراه باشد. اما الگوهای کارکرد درونی افراد دلبسته‌ی نا ایمن اجتنابی(انکار کننده)، از خود مثبت و از دیگران منفی است و به استقلال و جدا شدن از دیگران بیش‌تر از برقراری روابط صمیمی و نزدیک ارزش می‌دهند.

نتایج پژوهش ون روکل، ها، ورهاگن، کانچه، اسکالت و انگلز (Vanroekel, Ha, Verhagen, Kuntsche & Engels, 2015) نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که احساس تنهایی دارند، وقتی با همکلاسی-های خود هستند، اضطراب اجتماعی بالایی را تجربه می‌کنند و به طور منفی به این اضطراب واکنش نشان می‌دهند. بیکر و بوگی، (Baker & Bugay, 2011) بیان می‌کنند که نوجوانانِ تنها، تجربیاتی از قربانی قلدری و آزار همکلاسی قرار گرفتن، گزارش کردند. کورسانو، مازتی، کاریکاتی و مگنانی (Corsano, Musetti., Caricati, & Magnani, 2017) بیان می‌کنند که احساس تنهایی مرتبط با دوستان منجر به سعی در محرمانه ماندن و نگفتن راز به دوستان می‌شود.

با توجه به مواردی که ذکر شد و همچنین اهمیت فزاینده‌ی همسالان در دوره‌ی نوجوانی، بررسی عمیق احساس تنهایی نوجوانان در مدرسه از اهمیت بالایی برخوردار است. نوجوانی فرصت خوبی برای

انجام مداخلات است و بسیار مهم است عوامل خطر ساز که در این مرحله‌ی رشد منجر به احساس تنهایی می‌شوند، شناسایی گردد (Zhang, Zou, Wang & Finy, 2015). در زمینه‌ی شناسایی مولفه‌های احساس تنهایی تا کنون پژوهش‌های اندکی صورت گرفته‌است و پژوهشی درباره‌ی مولفه‌های احساس تنهایی نوجوانان و مولفه‌های احساس تنهایی در ارتباط با دوستان، به طور خاص، انجام نشده‌است. رحیم‌زاده، پوراعتماد، حجت، شیخی و عسگری (Rahimzade, PourEtemad, Hojat, Sheikhi & Askari, 2011) عامل هیجانی/فردی، ارتباطی(ارتباط با دیگران، خانواده و دوستان)، احساساتی و مذهبی/ معنوی را مولفه های احساس تنهایی دانشجویان معرفی کرده‌اند. دهشیری، برجعلی، شیخی و حبیبی (Dehshiri, Borjali, Sheikhi & Habibi, 2008) تنهایی ناشی از ارتباط با خانواده، تنهایی ناشی از ارتباط با دوستان و نشانه‌های عاطفی تنهایی را سه عامل در ساخت مقیاس احساس تنهایی برای دانشجویان، ذکر کردند.

به نظر می‌رسد در پژوهش های انجام شده به طور مستقیم به شناسایی مولفه‌های احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در دختران نوجوان پرداخته نشده است. همچنین با توجه به اینکه تجربه‌ی احساس تنهایی می‌تواند از فرهنگی به فرهنگ دیگر متفاوت باشد (Rahimzade & et al, 2011) لذا پژوهش حاضر در صدد است به بررسی این مساله بپردازد که مولفه‌های احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در دختران نوجوان کدامند؟ و قصد دارد تجربه‌ی عمیق آن‌ها را از این پدیده‌ی شایع مورد مطالعه قرار دهد.

روش

پژوهش کیفی[1] حاضر با بهره گیری از سنت پژوهشی تجربه‌ی زیسته[2] و به شیوه ی پدیدارشناسی[3]، سعی در شناسایی واقعیت، آنگونه که برای افراد مورد پژوهش جلوه‌گر بود داشت. در اجرای این پژوهش پدیدارشناسی، از گزارش‌های کلامی افراد در مورد تجاربشان به عنوان داده استفاده گردید. بدین منظور با استفاده از شیوه‌ی نمونه‌گیری هدفمند، تعداد ۱۳۵ پرسشنامه‌ی احساس تنهایی بین دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه‌ی دوم شهرستان نیشابور توزیع شد و ۳۰ نفر از افرادی که نمرات بالای ۵۰ داشتند و داوطلب شرکت در پژوهش بودند برای مصاحبه انتخاب شدند. مصاحبه از بالاترین نمره احساس تنهایی شروع شد و با ۱۵ نفر به اشباع نظری رسید. از جمله ملاک های ورود به نمونه داشتن سلامت روانی، سن ۱۶ سال و داشتن نمره ی بالای ۵۰ در پاسخ به پرسشنامه‌ی احساس تنهایی بود.

---

1. Qualitative
2. Lived Experience
3. Phenomenology

ابزار پژوهش

ابزار اصلی پژوهش مصاحبه نیمه ساختار یافته است. پرسشنامه‌ی UCLA تنها به منظور انتخاب نمونه‌ی مورد نظر، استفاده گردید.

پرسشنامه‌ی احساس تنهایی(UCLA): پرسشنامه‌ی احساس تنهایی به وسیله‌ی راسل، پپلو و فرگوسن در سال ۱۹۷۸ ساخته شد و در سال ۱۹۹۳ برای بار دوم توسط راسل مورد تجدید نظر قرار گرفت. ضریب آلفای این آزمون ۹۴ درصد است. این آزمون شامل ۲۰ سوال است که ۱۱ عبارت مثبت و ۹ عبارت منفی دارد. پایایی این آزمون درنسخه‌ی تجدید نظر شده ۰/۷۸ گزارش شد. پایایی آزمون به روش بازآزمایی توسط راسل، پپلو و فرگوسن (۱۹۷۸) ۰/۸۹ گزارش شده است. این مقیاس توسط شکرکن ومیردریکوند (۱۹۹۱) ترجمه و پس از اجرای مقدماتی واصلاحات به کار گرفته شد (Pasha & Ismaili, 2007). در مطالعه ای که به وسیله‌ی میردریکوند (Mirdarikvand, 1999) انجام گرفت، همبستگی بین مقیاس‌های جدید و مقیاس اصلی ۰/۹۱ گزارش شد که اعتبار بالای این مقیاس جدید را نشان می‌دهد. در این پژوهش، به منظور تعیین پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که برابر با ۰/۸۱ به دست آمد. پاشا و اسماعیلی (Pasha & Ismaili, 2007) طی مطالعه‌ای برای تعیین پایایی این مقیاس از دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف استفاده کردند که مقدار آنها به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۷۱ و روایی آن از طریق اضطراب بررسی و مقدار آن ۰/۴ به دست آمد.

مصاحبه: در پژوهش حاضر از روش مصاحبه‌ی عمیق نیمه ساختار یافته استفاده شده است. مصاحبه به وسیله‌ی پژوهشگر و به صورت رو در رو اجرا شد و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا کرد. مصاحبه‌ی نیمه ساختاربافته‌ی حاضر با استفاده از راهنمای مصاحبه صورت گرفت؛ یعنی فهرستی از سوال‌های و موضوع‌های مکتوبی که در یک توالی خاص دنبال شد. محورهای سوالات مصاحبه به ادراک فرد از احساس تنهایی و روابط با دوستان می‌پرداخت (به طور مثال: تنهایی از نظر شما به چه معنا است؟ چه چیزی باعث می‌شود احساس تنهایی کنید؟ چند نفر دوست صمیمی دارید؟ آیا با آن‌ها راحت هستید؟ در جمع دوستانتان چه احساسی دارید؟). مصاحبه‌گر بعد از هر سوال، با توجه به بافت موضوعات مطرح شده، سوالات پیگیری را برای بررسی عمیق‌تر احساس تنهایی فرد مطرح می‌کرد. زمان مصاحبه با هر فرد به طور میانگین ۶۰ دقیقه به طول انجامید و تمام مصاحبه‌های انجام شده با کسب اجازه از شرکت کنندگان به صورت صوتی ضبط شدند.

روش اجرا (روش تحلیل داده ها)

داده‌های حاصل از مصاحبه با ۱۵ نوجوان دختر مورد تحلیل قرار گرفت. در مرحله‌ی اول پس از پیاده کردن فایل صوتی مصاحبه‌ها در قالب متن نوشتاری، مصاحبه‌ها به صورت جمله به جمله بررسی و کدگذاری شد. کدگذاری بر اساس نظریه‌ی مبنایی و طی سه مرحله‌ی کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی صورت گرفت.

یافته ها

یافته های توصیفی:

جدول شماره ۱، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت کنندگان را نشان می‌دهد. مطابق جدول ۱، میانگین سنی نوجوانان شرکت‌کننده در پژوهش ۱۶ سال، میانگین و انحراف معیار نمرات آن‌ها در پرسشنامه-ی UCLA به ترتیب برابر با ۶۷ و ۵ بود. میانگین سنی پدران، ۴۶ سال و میانگین سنی مادران ۴۲ سال بود. لازم به ذکر است اسامی به کار رفته مستعار هستند.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان

ردیف	نام	سن	نمره در مقیاس UCLA	همشیرها و سن هرکدام	سن پدر و مادر	
۱	سارا	۱۶	۷۳	ندارد	پدر: ۴۰	مادر: ۳۳
۲	لیلا	۱۷	۶۰	خواهر: ۲۸ خوهر: ۲۷ برادر: ۱۵ خواهر: ۱۱	پدر: ۵۳	مادر: ۴۹
۳	الهه	۱۶	۶۱	برادر: ۴	پدر: ۴۳	مادر: ۴۰
۴	الهام	۱۷	۶۷	خواهر: ۱۲ خواهر: ۲۳	پدر: ۴۴	مادر: ۴۳
۵	اعظم	۱۶	۶۰	برادر: ۲۵	پدر: ۴۵	مادر: ۴۰
۶	تینا	۱۷	۷۸	برادر: ۶	پدر: ۴۰	مادر: ۳۸
۷	ریحانه	۱۶	۶۵	خواهر: ۲۶ خواهر: ۲۰	پدر: ۴۵	مادر: ۴۶
۸	سمانه	۱۶	۶۴	برادر:۲۳ خواهر: ۱۶ (دو قلو)	پدر: ۴۱	مادر:۴۳
۹	سهیلا	۱۶	۷۲	خواهر: ۲۷ خواهر: ۲۵ خواهر: ۲۰	پدر: ۵۰	مادر: ۴۵

۱۰	آتنا	۱۷	۷۰	خواهر: ۲۱ برادر: ۹	پدر: ۴۵	مادر: ۴۰
۱۱	نرگس	۱۶	۶۵	برادر: ۳۱ خواهر: ۲۸ خواهر: ۲۳	پدر: ۵۵	مادر: ۴۷
۱۲	غزل	۱۶	۶۴	برادر: ۲۷ خواهر: ۲۴ خواهر: ۲۲	پدر: ۵۰	مادر: ۴۵
۱۳	هما	۱۶	۶۳	برادر: ۸	پدر: ۴۵	مادر: ۴۰
۱۴	نفیسه	۱۷	۶۹	خواهر: ۲۳ برادر: ۱۰	پدر: ۴۵	مادر: ۴۰
۱۵	یاس	۱۶	۷۰	برادر: ۱۸	پدر: ۴۳	مادر: ۴۰
			میانگین: ۶۷ انحراف معیار: ۵			

یافته‌های کیفی

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، مولفه‌های احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در نوجوانان عبارت بود از: ۱) احساس مورد پذیرش نبودن و عدم تعلق به گروه دوستی ۲) عدم آرامش و داشتن مرزهای سخت در ارتباط با دوستان ۳) کمیت و کیفیت پایین دوستی ۴) اهمیت ارزشیابی دوستان و همسالان ۵) زمینه‌های بازدارنده‌ی ارتباطی. جدول شماره ۲، کدگذاری سه مرحله‌ای احساس تنهایی در ارتباط با دوستان را نشان می‌دهد.

جدول ۲- کدگذاری احساس تنهایی در ارتباط با دوستان

کدانتخابی	کد محوری	کد باز
احساس تنهایی در ارتباط با دوستان	احساس مورد پذیرش نبودن و عدم تعلق به گروه دوستی	احساس عدم تعلق به گروه دوستی/ عدم اشتراک با دوستان/ احساس مورد پذیرش نبودن در جمع دوستان/ احساس عمیقا متفاوت بودن با دوستان
	عدم آرامش و داشتن مرزهای سخت در ارتباط با دوستان	- مرزهای سخت در ارتباط با دوستان/ عدم آرامش و ناتوانی در بیان حرف ها و احساسات به دوستان/ جدایی
	کمیت و کیفیت پایین دوستی	- کیفیت پایین دوستی/ نداشتن دوست صمیمی/ ادراک دوری و نزدیکی با توجه به کمیت دوستی (طول مدت آشنایی)
	اهمیت ارزشیابی دوستان و همسالان	اهمیت اشتراک با دوستان/ دوستان جایگزین والدین در محبت و شنیده شدن/ اهمیت ارزشیابی دوستان/ هم‌نوایی با دوستان

	زمینه‌های باز دارنده‌ی ارتباطی	بیزاری از غرور دوستان/ احساس مورد بی‌توجهی واقع شدن در جمع دوستان/ احساس مورد تمسخر واقع شدن

در ادامه نمونه‌ای از مصداق‌های مولفه‌ی احساس تنهایی در ارتباط با دوستان بر اساس مصاحبه‌ها ذکر می‌گردد.

غزل: بعضی وقتا احساس می‌کنم جزوی از گروه دوستان نیستم. وقتایی که خیلی صمیمی با هم حرف می‌زنن و من پرت افتادم ازشون. مثلاً راجع به موضوعی بحث می‌کنن و من توی بحثشون نیستم. مثلاً راجع به یکی از دوستام حرف میزنن و من نمی‌دونم اصلا راجع به کی دارن حرف می‌زنن.

نرگس: فکر می‌کنم اگه تنها برم توی گروه دوستام، از وجود من نه خوشحال بشن نه ناراحت. یا مثلاً از وجود من خوششون نیاد. خیلی بی تفاوت برخورد می‌کنن.

الهام: توی جمع دوستا و همکلاسی‌ها اونا راحتن ولی من اون حرفی رو که دوست دارم نمی‌تونم بزنم. حس می‌کنم عکس العمل خوبی نسبت به حرفام نشون نمیدن.

نتیجه

احساس تنهایی در ارتباط با دوستان، یکی از جنبه‌های اساسی احساس تنهایی در نوجوانان است. پژوهش دهشیری و همکاران (Dehshiri & et al, 2008) نیز تنهایی ناشی از ارتباط با دوستان را جزو عوامل مقیاس احساس تنهایی دانشجویان ذکر کرده‌اند که پژوهش حاضر با نتایج آن‌ها همسو است. احساس تنهایی یک تجربه‌ی ذهنی است و زیر تاثیر ساختارهای فرهنگی و اجتماعی افراد و گروه‌های مورد مطالعه قرار دارد. رحیم زاده و همکاران(Rahimzade & et al, 2011) لایکس و کمل مایر (Lykes, & Kemmelmeier, 2014) می‌گویند در جوامع جمع‌گرا، نبود تعامل با خانواده، و در جوامع فردگرا، عدم اعتماد و تعامل با دوستان، با احساس تنهایی مرتبط است.

اگرچه کشور ایران دارای فرهنگی جمع‌گرا است و نمی‌توان اهمیت خانواده را در شکل‌گیری احساس تنهایی نادیده گرفت؛ اما با توجه به کناره‌گیری نوجوانِ تنها از خانواده و روحیه‌ی استقلال طلبی نوجوان، برقراری ارتباط با دوستان، کماکان اهمیت و ارزش خود را حفظ کرده است و از آنجا که نوجوانان ساعات زیادی را در کنار دوستان خود در مدرسه سپری می‌کنند، پرداختن به مساله‌ی احساس تنهایی در ارتباط با دوستان، از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که « احساس مورد پذیرش نبودن و عدم تعلق به گروه دوستی»، مهم‌ترین عامل در شکل‌گیری احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در نوجوانان است. احساس مورد پذیرش

نبودن، متفاوت بودن و عدم اشتراک با دوستان، باعث می‌شود نوجوانِ تنها خود را متعلق به گروه دوستی نداند. نوجوانِ تنها احساس می‌کند عمیقا با دوستانش متفاوت است، اشتراکی با آنان ندارد و دوستانش پذیرای او در جمع خود نیستند. نتایج پژوهش حاضر، همسو با نتایج پژوهش پوتریک و کریستس (Putarek, & Kerestes, 2016) است که بیان می‌کنند درک خود به عنوان فردی محبوب و همچنین محبوب بودن در نظر دیگران، با احساس تنهایی کم‌تر هم در دختران و هم در پسران مرتبط است. اگرچه به نظر می‌آید بخش اعظم این احساس، ادراک نوجوانِ تنها از وقایع است. همانطور که نتایج پژوهش گمبک و پرانک (Zimmer & prunk 2007) نشان می‌دهد که در کودکان، برداشت فرد از مورد پذیرش بودن، پیش بینی کننده‌ی قوی‌تری برای اختلالات افسردگی است تا پذیرش واقعی از سوی همسالان.

این احساس عدم پذیرش را می‌توان اینگونه توجیه کرد که در دوره‌ی نوجوانی قشر بینایی نوجوانان برای درک تصاویر اجتماعی ناخوشایند در مقایسه با اشیاء، فعال می‌شود. نوجوانان نسبت به گذشته توجه بیش‌تری به حالات چهره و نحوه‌ی بیان احساسات اطرافیانشان دارند (Qulter & et al, 2015). رشد شناختی و گسترش توانایی‌های زبان به نوجوانان این اجازه را داده است که کنایه و استعارات را درک کنند، زمانی که استدلال علمی در نوجوانان با سوگیری خودیاری همراه باشد، آن‌ها از بین رویدادها، آن رویدادی را انتخاب می‌کنند که نسبت به آن شک دارند (Berk, 2007, Translate by Seyed-Mohamadi, 2013). به طور مثال وقتی نوجوانی مشاهده می‌کند که دوستانش با یکدیگر آهسته حرف می‌زنند، فکر می‌کند که آن‌ها نمی خواهند او حرف هایشان را بشنود و دوست ندارند که وارد جمع آن‌ها بشود. سوگیری خودیاری باعث می‌شود، نوجوان، رفتار دیگران را بیش‌تر طردکننده ببیند، به ویژه زمانی که نوجوان عزت نفس پایینی داشته باشد و احساس خود ارزشمندی نکند، این مساله ایست که نوجوان را بیش از پیش به سمت تنهایی سوق می‌دهد و ممکن است انگیزه‌ی ارتباط مجدد را در نوجوان مختل کند و فرد، دیگر تلاشی برای نزدیک شدن به دیگران نکند. نتایج پژوهش نادری و همکاران (Naderi & et al, 2016) نشان می‌دهد که سبک دلبستگی و خودپنداره، پیش بینی کننده‌ی احساس تنهایی در دانش آموزان مقطع متوسطه‌ی دوم است. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که عزت نفس پایین در نوجوانان تنها باعث می‌شود تفاوت بین خود واقعی و خودآرمانی را بیش برآورد کنند و به تدریج می‌پذیرند که واقعا افراد دوست داشتنی نیستند.

همچنین رشد خودآگاهی و تمرکز بر خود در نوجوانان که همراه با تحریف شناختی افسانه‌ی شخصی است، باعث می‌شود که آن‌ها خود را کاملا متفاوت از دیگران ببینند و احساس کنند که هیچ‌کس تجربه‌ی آن‌ها را ندارد و نمی‌تواند آن‌ها را درک کند. این مساله و احساس اینکه هیچ اشتراکی با دیگران

ندارد، باعث می‌شود نوجوان از دیگران کناره‌گیری نماید و بیش از پیش به سوی احساس تنهایی سوق پیدا کند. از سوی دیگر، این احساس طرد شدن از گروه دوستی، می‌تواند واقعا وجود داشته باشد و نتیجه‌ی ارتباط ناکارآمد نوجوان تنها با دیگران باشد که باعث شده نوجوان از گروه دوستی طرد شود. نتایج پژوهش بیرامی و محبی (Bayrami & Mohebbi, 2016) نشان می‌دهد که افراد دارای اضطراب اجتماعی در مهارت‌های اجتماعی دچار مشکل هستند. همچنین پژوهش ون روکل و همکاران (Van rokel & et al, 2015) نشان می‌دهد که نوجوانان تنها اضطراب اجتماعی زیادی دارند. جانسون، لاوی و ماهونی (Johnson, Lavoie & Mahoney, 2001) نیز اضطراب اجتماعی را با احساس تنهایی مرتبط می‌دانند. ممکن است عاملی که منجر به ناکارآمدی ارتباط نوجوانان تنها با دیگران می‌شود، همین اضطراب اجتماعی باشد. در این زمینه باید بررسی‌های بیشتری در نوجوان ایرانی انجام شود.

« عدم آرامش و داشتن مرزهای سخت در ارتباط با دوستان»، عامل دیگری برای احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در نوجوان است. نوجوانان تنها در حرف زدن و برقراری ارتباط با دوستانشان راحت نیستند و عموماً در ارتباطات خود، بسیار با ملاحظه رفتار می‌کنند، زیرا آنان عموماً دیگران را افراد قابل اعتمادی نمی‌دانند و تجربیاتی از مورد سو استفاده واقع شدن دارند. کالتر و همکاران (Qualter & etal, 2015) بیان می‌کنند که بی اعتمادی در دوره‌ی نوجوانی یکی از عواملی است که انگیزه‌ی ارتباط مجدد را مختل می‌کند. نتایج پژوهش حاضر نشان می دهد که نوجوانان خاطراتی از جدایی از دوستانشان به دلیل سلب اعتمادشان توسط آن دوست بیان می‌کنند، بنابراین سعی می‌کنند در ارتباط با دوستان مرزهای خود را حفظ کنند و نمی‌توانند بیش از حدی خاص با آن‌ها صمیمی‌شوند. نتایج پژهش تانگ (Tong, 2013) نشان می دهد که سبک دلبستگی نوجوانان تنها، عموماً از نوع نا ایمن است. وقتی فرد دلبستگی ایمن دارد، الگوهای کارکرد درونی او، خود را به عنوان فردی شایسته و دیگران را به عنوان افرادی قابل اعتماد می‌بیند، که این امر برقراری روابط اجتماعی را تسهیل می‌کند. در حالی که فردی که دلبستگی نا ایمن دارد، در ارتباط با دیگران با احتیاط زیادی عمل می‌کند و در ارتباط با دیگران نارسایی‌هایی دارد. نتایج پژوهش کورسانو و همکاران (Corsano & et al ,2017) نشان می‌دهد که احساس تنهایی مرتبط با دوستان منجر به سعی در محرمانه ماندن و نگفتن راز به دوستان می‌شود.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نوجوانان تنها عموماً « کمیت و کیفیت دوستی پایینی دارند». آن‌ها اظهار می‌کنند که دوست صمیمی ندارند یا اگر دوست صمیمی دارند، این صمیمیت بسیار جزئی است و نمی‌توانند حرف دلشان را به او بگویند. همچنین آن‌ها دوستی را که مدت بیشتری با آن‌ها سپری کرده‌اند

و در محیط اجتماعی خارج از مدرسه با او رفت و آمد دارند، صمیمی‌تر می‌دانند. کرون و دال (Crone & Dal, 2012) و ون‌روکل، اسکالت، انگلز، گوسنز و ورهاگن (vanRoekel, Scholte, Engels, Goossens, & Verhagen, 2015) بیان می‌کنند که در دوره‌ی نوجوانی کیفیت دوستی به طور فزاینده‌ای مهم می‌شود. آن‌ها بیان می‌کند که نداشتن دوست، کیفیت پایین دوستی و طرد شدن از سوی همسالان، احساس تنهایی در دوره‌ی نوجوانی را پیش بینی می‌کنند.

یکی دیگر از مولفه‌های احساس تنهایی در ارتباط با دوستان در نوجوانان، « اهمیت ارزشیابی دوستان و همسالان است». نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که اهمیت ارزشیابی دوستان برای نوجوان و هم نوایی با آنان به دلیل نیاز به دوست داشته شدن است. ارزشیابی دوستان برای نوجوانانِ تنها، بسیار اهمیت دارد، بنابراین آن‌ها سعی می‌کنند با دوستان هم‌نوایی کنند و معمولاً نیازها و خواسته‌های خود را سرکوب می‌کنند. یکی از دلایل آن، ترس از دست دادن دیگران است، آن‌ها سعی می‌کنند نظر مخالف با دیگران ندهند تا مبادا مورد طرد آن‌ها واقع شوند، معمولاً برای نوجوانان تنها، پذیرفته شدن از سوی همسالان نسبت به ابراز عقاید شخصی، اهمیت بیش‌تری دارد. در واقع رشد شناختی و توانایی تمرکز بر خود باعث می‌شود که نوجوانان بیش از پیش تردید در مورد شایستگی عقاید درونی خود را آغاز کنند. ویژگی خود محوری در این سنین منجر می‌شود که نوجوان نظر دیگران را با نظر خود اشتباه بگیرد و فکر کند دیگران به همان صورت که او خود را قضاوت می‌کند، او را قضاوت می‌کنند، بنابراین سعی می‌کند افکار خود را پنهان نگه دارد تا از سوی همسالان طرد نشود (Vander Zanden, 2001, translate by Ganji, 2011). همچنین تحریف شناختی «تماشاگران خیالی» باعث می‌شود که نوجوان تصور کند همواره در مرکز توجه است، بنابراین نسبت به نظر دیگران بسیار حساس است و تمام تلاش خود را می‌کند که شرمنده نشود.

مولفه‌ی دیگری که «عاملی بازدارنده برای ارتباط نوجوان با دوستانش» است، طبق اظهارات نوجوانان، عموماً احساس غرور دوستان، احساس مورد بی‌توجهی و تمسخر دوستان واقع شدن است. نتایج پژوهش کالتر و همکاران (Qualter & et al , 2015) نشان می‌دهد که تنهایی طولانی مدت، با گرایش‌های شناختی منفی در ارتباط است که انگیزه‌ی ارتباط مجدد در نوجوان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. گرایش‌های شناختی منفی باعث می‌شود نشانه‌های اجتماعی مشاهده شده به صورت منفی تفسیر شود. مثلاً وقتی که نوجوان در کلاس درس مشغول جواب دادن به سوال معلم است، خندیدن دوستانش را به صورت منفی تفسیر می‌کند و گمان می‌کند که آن‌ها در حال مسخره کردن او هستند، همانطور که پیش از این ذکر شد، سوگیری خودیاری، این مساله را در نوجوان توجیه می‌کند. سوگیری خودیاری باعث می‌شود نوجوان رفتار

دیگران را بیشتر طرد کننده ببیند، خصوصا زمانی که عزت نفس پایینی هم داشته باشد، که در نوجوانان تنها مشاهده می‌شود (Vanhalset, Luyckx & Goossens, 2014).

پژوهش بیکر و بوگی (Baker & Bugay , 2011) نشان می‌دهد که دانش آموزانی که احساس تنهایی دارند، تجربیاتی از قربانی قلدری شدن و آزار همکلاسی‌ها دارند. در پژوهش حاضر، به نظر می‌آید که این آزار به صورت قلدری نیست و اگر هم وجود داشته باشد به صورت مورد تمسخر قرار گرفتن است. همچنین باید بررسی‌های بیشتری انجام شود که آیا این مساله واقعا وجود دارد یا صرفاً تفسیر منفیِ نوجوانِ تنها از وقایع است.

این پژوهش به روش کیفی بر نوجوانان دختر شهرستان نیشابور انجام شده است، بنابراین باید در تعمیم نتایج آن به سایر نوجوانان دختر و همچنین نوجوانان پسر، احتیاط نمود. پیشنهاد می‌شود مطالعات مشابهی در بین نوجوانان سایر شهرها و همچنین نوجوانان پسر انجام شود. پیشنهاد می‌شود مشاورین مدارس برای حل مشکلات دانش‌آموزان در ارتباط با دوستانشان، به مولفه‌های یافت شده در پژوهش حاضر توجه داشته باشند. همچنین پیشنهاد می‌گردد برنامه‌ای آموزشی جهت کاهش احساس تنهایی نوجوانان در ارتباط با دوستان مبتنی بر مولفه‌های یافت شده در پژوهش حاضر، تدوین گردد.

References

Adam, E.K., Chyu, L., Hoyt, L.T., Doane, L.D., Boisjoly, J., Duncan, P.G.J., Chase-Lansdale, L., and Macdade W.T. (2011). Adverse Adolescent Relationship Histories and Young Adult Health: Cumulative Effects of Loneliness, Low Parental Support, Relationship Instability, Intimate Partner Violence, and Loss. *Journal of Adolescent Health*, 49, 278–286.

Ahadi, B. (2009). Relationship between loneliness and self-esteem with attachment styles of students. *Journal of Psychological Studies*, 5(1), 95-112. (In Persian).

Ahadi, H, and Jomehri, F. (2006). *Development Psychology adolescence, adulthood (early, middle, Late)*. Tehran: Bonyad publishing. (The original book was published in 1998). (In Persian).

Bahramiyan, J. (2014). The role of spiritual health in reducing loneliness. *The first conference of Nursing, Psychology, Health Promotion and Healthy Environment*. Hamadan University, Shahid Mofateh Faculty. (1-9). (In Persian).

Bayrami, M. and Mohebbi, M. (2016). Relationship between Attachment to Parents and Perception of Conflict between Parents with Social Anxiety Disorder in Female Students: The Mediating Role of Emotion-Oriented Coping strategy. *Journal of Clinical Psychology*, 1(29), 71-82. (In Persian).

Baker, O.E., Bugay, A. (2011). Peer Victimization and Depressive Symptoms: The Mediation Role of Loneliness. *Social and behavioral science*, 30, 1303-1307.

Berk, L. (2007). Development through the Life span (VII). Translated by Seyed Mohamadi (2014). Tehran: Arasbaran. Twenty-fifth edition. (In Persian).

Brewer, G., & Kerslake, J. (2015). Cyberbullying, self-esteem, empathy, and loneliness. *Computers in Human Behavior*, 48, 255–260.

Cacioppo, J. T., Cacioppo, S., Cole, S. W., Capitanio, J. P., Goossens, L., & Boomsma, D. I. (2015). Loneliness across phylogeny and a call for animal models. *Perspectives on Psychological Science*, 10, 202–212.

Corsano, P., Musetti, A., Caricati, L. and Magnani, B. (2017). Keeping secrets from friends: Exploring the effects of friendship quality, loneliness, and self-esteem on secrecy. *Journal of Adolescence,* 58, 24-32.

Crone, E. A., & Dahl, R. E. (2012). Understanding adolescence as a period of social-affective engagement and goal flexibility. *Nature Reviews Neuroscience*, *13*, 636–650.

Cavanaugh, A. M., and Buehler, C. (2016). Adolescent loneliness and social anxiety: The role of multiple sources of support. *Journal of Social and Personal Relationships*, 33(2), 149–170.

Dehshiri, Gh. R., Borjali, A., Habibi Askarabadi, M. (2008). Development and Validation of the Loneliness Scale among the University Students. Journal of Psychology, 12, 282-296.

Galanaki, E. P. (2004). Are children able to distinguish among the concepts of aloneness, loneliness, and solitude? *International Journal of Behavioral Development*, 28(5), 435–443.

Gall, M., Borg, W.R & Gall, J.P (1996). *Quantitative and qualitative research methods in educational sciences and psychology* (VII). Translated by Nasr and et al. (In Persian).

Johnson, H. D., Lavoie, J., & Mahoney. M. (2001). Inter parental Conflict and Family Cohesion Predictors of Loneliness, Social Anxiety, and Social Avoidance in Late Adolescence. *Journal of Adolescent Research*, (16) 3, 304-318.

King, R.N., and Datu, J. A (2017). Happy classes make happy students: Classmates' well-being predicts individual student well-being. *Journal of School Psychology*, 65, 116–128.

Lafontana, K. M., & Cillessen, A. H. N. (2009). Developmental changes in the priority of perceived status across childhood and adolescence. *Social Development*, 19, 130–147.

Lotfabadi, H. (2011). *Developmental psychology (2) adolescense, youth and adulthood*. Tehran: The Organization for Research and Composing University Textbook in the Humanities. (SAMT). (The original book was published in 1999). (In Persian).

Lykes, V., and Kemmelmeier, M. (2014). What Predicts Loneliness? Cultural Difference between Individualistic and Collectivistic Societies in Europe. .*Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(3), 468–490.

Naderi, H., Firouz zade pasha, N and Kargar, F. (2016). The Relationship between the Attachment Style, Self-Conception, and Loneliness among High School Students. *Journal of Psychology and Psychiatry*, 3(2), 1-10.

Mirdarikvand, F. (1999). Investigating loneliness with academic performance, anxiety, depression and self-esteem in boy's school students in Poldokhtar. *Master thesis of Shahid Chamran University of Ahvaz*. (In Persian).

Najafi, M., Salehin, M.A., and Mohamadyfar. M.A. (2016). The effect of Self Esteem, Humorous Styles and Shyness on the Feeling of Loneliness in Students. New Thoughts on Education Faculty of Education and Psychology. 12(3), 59- 77. (In Persian).

Pasha, Gh. and Ismaili, S. (2007). The comparision of anxiety, self –assertiveness, loneliness and academic performance in normal students and students with semi family in Khoozestsn. *New Results in Psychology*, 1(4), 22-35. (In Persian).

Putarek, V., and Kerestes, G. (2016). Self-perceived popularity in early adolescence: Accuracy, associations with loneliness, and gender differences. *Journal of Social and Personal Relationships*, 33(2), 257-274.

Peplau, L.A., Perlman. (1985). Loneliness Research: Basic Concepts and Findings. *Social Support: Theory, Research and Application*, 269-286.

Qualter, P., Vanhalst, J., Harris, R., Van Roekel, E., Lodder, G., Bangee, M., Maes, M., and Verhagen, M. (2015). Loneliness across Life Span. *Perspectives on Psychological Science*, 10(2), 250–264.

Rahimzade, S., Pour Etemad, H.R., Sheikhi, M., Asgari, A and Hojjat, M.R. (2011). Conceptual basics of loneliness: A Qualitative Study. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 8(30), 123-141. (In Persian).

Renna, F., Grafova, I.B., and Thakur, N. (2008). The effect of friends on adolescent body weight. *Economics and Human Biology*, 6, 377–387.

Shariyati, M., Fazilat pour, M and Hosseinchari, M. (2016). Mediating role of social self-efficacy in relation between attachment to peer group and parents with loneliness in high school students. *Journal of Educatoin and Learning*, 8(1), 27-49. (In Persian).

Tong, Sze Sze. (2013). the relationship between early attachment and adolescent risky behaviors with changes in loneliness in a mediating Role. *Electronic Theses and Dissertations*. Paper 1449. University of Louisville.

Vnder Zanden, J.W. (2001). *Developmental psychology (1 & 2).* Translated by Ganji, H. (2011). (Rev. 2) Tehran: Savalan Publishing Institute. (The original book was published in 2007). (In Persian).

Vanhalset, H., Luyckx, K., and Goosens, L. (2014). Experiencing Loneliness in adolescence: A matter of individual characterstic, negative peer experiences, or both? *Social Development*, 23, 100-118.

VanRoekel, E.,، Ha, T., Verhagen, M., Kuntsche, E., Scholte, R.H.J., Engels, R.C.M.E. (2015). Social stress in early adolescents' daily lives: Associations with affect and loneliness. *Journal of Adolescence*, 45, 274-283.

vanRoekel, E., Scholte, R. H. J. ., Engels, R. C. M. E. ., Goossens, L., and Verhagen, M . (2015). Loneliness in the Daily Lives of Adolescents: An Experience Sampling Study Examining the Effects of Social Contexts. *Journal of Early Adolescenc.* 35(7), 905–930.

Williamson, G. N., Molina B, L. (2012). Normal development: Infancy, childhood, and adolescence. In Rey JM (Ed), *IACAPAP e-Textbook of Child and Adolescent Mental Health*. Geneva: International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Professions.

Zhang, B., GAO, Q., Fokkema, M., Alterman, V., & Liu, Q. (2015). Adolescent interpersonal relationships, social support and loneliness in high schools: Mediation effect and gender Differences. *Social Science Research*, 53, 104–117.

Zhang, W., Zou, H., Wang, M., &Finy, M. S. (2015). The role of the Dark Triad traits and two constructs of emotional intelligence on loneliness in adolescents. *Personality and Individual Difference.* 75, 74–79.

Zimmer-Gembeck, M. J., Hunter, T. A., & Pronk, R. (2007). A model of behaviors, peer relations and depression: Perceived social acceptance as a mediator and the divergence of perceptions. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26, 273–302.